

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

BANU Journal of Health Science and Research

DOI: 10.46413/boneyusbad.1014020

Özgün Araştırma / Original Research

Ebelik Öğrencilerinin Meslekleri ile İlgili Sosyal Çevre Görüşlerinden Etkilenme Durumları*

The Situations of the Midwifery Students Impact by Social Environment Opinions on the Midwifery Profession

Özen Esra KARAMAN¹

Yaren AYGÜN²

Nazende KORKMAZ YILDIZ³

¹Fenerbahçe Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Ebelik Bölümü, Dr. Öğr.
Üyesi

²Ağrı Eğitim ve Araştırma
Hastanesi, Ebe

³Marmara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Ebelik Bölümü, Emekli
Öğretim üyesi

**Sorumlu yazar /
Corresponding author:**
Özen Esra KARAMAN

ozen.karaman@fbu.edu.tr

**Geliş tarihi / Date of
receipt:** 25.10.2021

**Kabul tarihi / Date of
acceptance:** 22.02.2022

Atıf/Citation: Karaman,
Ö.E., Aygün, Y., Korkmaz
Yıldız, N. (2022). BANÜ
Sağlık Bilimleri ve
Araştırmaları Dergisi,
4(1), 11-20.
doi:10.46413/
boneyusbad.1014020

*Bu çalışma, 7-9 Kasım
2018 tarihleri arasında
İzmir'de düzenlenen 1.
Uluslararası Ebelik
Eğitim Araştırma
Geliştirme (EBARGE)
Kongresi'nde sözlü
bildiri olarak
sunulmuştur.

ÖZET

Amaç: Bu çalışma ebelik öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçları ve sıklıklarının, mesleğe bakış açılarının, sosyal çevreden etkilenme durumlarının değerlendirilmesi amacıyla planlandı.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı tipteki bu çalışmada veriler 19 soruluk "Öğrenci Bilgi Formu" ile online ortamda gönüllü olan 126 ebelik öğrencisi ile yapıldı (N=260). Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemler kullanıldı.

Bulgular: Ebelik öğrencilerinin çoğunluğu sosyal ağlara akıllı telefonlardan erişiyor (%99.2) ve sosyal medyayı 3 yıl ve üzeri süredir (%84.1), günde 2-3 saatini ayırarak ve genellikle "arkadaşları ile sohbet etmek" amacıyla ve "Whatsapp" hesabını kullanıyordu. Öğrenciler ebelik ile ilgili yapılan sosyal medya eğlencelerinden rahatsızdı ve "toplum yargıları"ndan dolayı mesleğin olumsuz bir imaja sahip olduğunu düşünüyordu. Ebelik öğrencilerinin çoğu sosyal medya kullanımının mesleki örgütlenmeye olumlu etkisi olacağını bildirdi.

Sonuç: Ebelik mesleğinde toplum yargılarının değiştirilmesi, gelecekte iyi bir konuma gelebilmesi ve mesleki örgütlenmenin artması için sosyal medyanın bilinçli kullanımın eğitimle desteklenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, Meslek, Sosyal medya, Sosyal çevre

ABSTRACT

Aim: This study was planned to evaluate the goals and frequency of social media use of midwifery students, their perspective on the profession, and their impact on the social environment.

Material and Method: In this cross-sectional and descriptive study, the data were collected from 126 midwifery students who volunteered online with an 19-question "Student Information Form" (N=260).

Results The majority of midwifery students access social networks from smartphones (99.2%) and have been using social media for 3 years and over (84.1%), devoting 2-3 hours a day, and usually for the purpose of "chatting with friends" and using the "Whatsapp" account. The students were uncomfortable with the social media activities related to midwifery and thought that the profession had a negative image due to "society judgments". Most midwifery students reported that the use of social media would have a positive effect on professional organization.

Conclusion: In order to change the society's judgments in the midwifery profession, to achieve a good position in the future and to increase professional organization, it may be recommended that the conscious use of social media be supported by education.

Keywords: Midwifery, Profession, Social media, Social environment

GİRİŞ

İnternetin birey ve toplum üzerindeki etkisi günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte artmıştır (Demiray, Çakar, Açıl, İlaslan ve Savaş-Yücel, 2019). Sosyal medya kavramı 2004 yılından itibaren içerik oluşturmaya izin veren Web 2.0 teknolojisine geçilmesi ile kullanılmaya başlamıştır (Ay, Keçe, İnci, Alkan ve Acar, 2019). Sosyal medya, içeriğini tamamen bireylerin belirlediği, zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın sürekli paylaşım, etkileşim ve tartışma yapabildiği, çeşitli uygulamalar üzerinden iletişim kurabildikleri özgün bir alandır (Mert-Karadaş, Koç, Sayar, Şahin ve Sevgi, 2021; Erkul 2009). Sosyal medya platformları, özellikle sağlık hizmetlerinde, hastaların ve toplumun kaliteli ve güvenilir sağlık kaynaklarına erişiminde, sağlık profesyonelleri arasında bilgi, deneyim ya da öneri paylaşımında bir araç olarak kullanılmaktadır (Erkul, 2009; Mendi, 2015). Facebook, Twitter, Instagram veya YouTube gibi sosyal ağlar yeni nesil sosyal medya araçlarının sembolleridir (Mert-Karadaş ve ark., 2021; George, Rovniak ve Kraschnewski, 2013). Günümüzde sosyal medya genç yetişkinlerin sık kullandığı bir araç haline gelmiştir (Edge, 2017). We Are Social (2017) tarafından yayınlanan “Digital in 2017 Global Overview” raporuna göre; 3.773 milyar internet kullanıcısı ve 2.789 milyar aktif sosyal medya kullanıcısı vardır. Son birkaç yıl içinde, Facebook, YouTube, Twitter ve diğer sosyal medya araçlarının sağlık mesajlarını yaymak için kullanımı da önemli derecede artmıştır (We are social-digital, 2017; Apatu, Alperin, Miner ve Wiljer, 2012). Öğrencilerde zamanlarının büyük bölümünü sosyal medya uygulamalarında paylaşımlar yaparak internette geçirmektedir. Bu sosyal medya paylaşımlarının doğru şekilde kullanımıyla öğrencilerin aktif katılım, mesleki gelişim, etkileşim ve eleştirel düşünme gibi birçok özelliği desteklenmektedir (CDC, 2012; Palmer ve Koenig-Lewis, 2009).

Dünya nüfusunun %37'sinin aktif bir sosyal medya hesabı var iken, Türkiye’de bu oran %60 olarak bildirilmiştir (Mert-Karadaş ve ark., 2021). Türkiye 21. Sırada, sosyal medya kullanımında ise 12. sırada, sosyal medya da geçirilen süre bakımından ise 9. sırada yer almaktadır (Prensky, 2001). Dünyada farkındalık oluşturarak sosyal medya kullanımı ile ilgili problemleri önlemek için Amerikan Hemşireler Derneği/The American Nurses Association (ANA), Kanada Hemşireler Derneği/Canadian Nurses Association (CNA), New Brunswick Hemşireler Derneği/Nurses

Association of New Brunswick (NANB), Ulusal Konsey Devlet Hemşirelik Kurulları/National Council State Boards Of Nursing (NCSBN) gibi hemşirelik meslek örgütleri tarafından rehberler oluşturulmuştur (We are social-hootsuite, 2017; Canadian Nursing Association, 2017; Nursing Association of New Brunswick, 2018). Bizim ülkemizde ise mesleki örgütler tarafından internet ve sosyal medya kullanımına yönelik yayınlanan bir rehber henüz yoktur. Ancak 2013 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu’nun (BİAK) hazırladığı raporda internet ve sosyal medyanın sağlık alanında kullanımına yönelik bazı önerilere değinmiştir (Utlu, 2016; TBMM Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu, 2017). Bu öneriler ebelik mesleğinde sosyal medya kullanımının değerlendirilmesi açısından önemlidir.

İngiltere Hemşirelik ve Ebelik Konseyi (Nursing and Midwifery Council, NMC) 2012 verilerine göre sadece İngiltere’de 355 bin kayıtlı Facebook kullanıcısı ebe ve hemşire bulunmaktadır. Sosyal medya, sağlık profesyonelleri için duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlayan aynı zamanda hastanın ailesi ve hasta ile iletişim sağlama ve eğitme, mesleki bağlantıları geliştirme ve sağlık profesyonellerini ve toplumu eğitme ve bilgilendirme gibi amaçlar için kullanıldığında toplumun sağlığının geliştirilmesine yarar sağlayan bir yoldur. Fakat aynı zamanda farkında olmadan hastanın mahremiyeti ve gizliliğine zarar verebilir (Internet World Stats, 2012). Bu profesyonel olmayan davranışları kliniğe çıkmalarına rağmen sergileme riski, etik ile ilgili henüz yeterli eğitim almamaları ve uygulamalardaki deneyimsizlikten dolayı özellikle öğrencilerde daha fazladır. Bu davranışlara yatkınlık, kaynaklanabilir (National Council of State Boards of Nursing, 2019; Jones ve Hayter, 2013). Literatürde; Marnocha, Marnocha ve Pilliow (2015) hemşirelik okullarının %77'sinin, sosyal medyada profesyonel olmayan içerik yayınlayan öğrencilerle en az bir kez karşılaştığını, Atlas (2012) bireysel tutumların sosyal medya sitelerinde etik olmayan davranışlara neden olabileceğini, Edge (2017) ise bazı genç yetişkinlerin sosyal platformların etkisi ile mesleki yaşamlarında başarısız olabileceğini bildirmişlerdir. Ebelik öğrencileri sosyal medyayı bilinçsizce kullanma ihtimalleri yüksek olması nedeniyle hem mezuniyet öncesi hem de mezuniyet sonrasında öğrenci ebeler birçok etik

soruna sebep olabilirler. Ebelik öğrencilerinin sosyal medya kullanımları ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmakta fakat sosyal çevreden etkilenme durumlarına yönelik ise ülkemizde çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda bu araştırma ebelik öğrencilerinin sosyal medya kullanım sıklığının ve kullanım amaçlarının, mesleğe bakış açılarının ve sosyal çevreden etkilenme durumlarının değerlendirilmesi amacıyla planlandı.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmanın Türü (Tasarımı)

Kesitsel ve tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılı Temmuz-Eylül ayları arasında İstanbul ilinde Anadolu yakasında bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören Ebelik Bölümü öğrencileriyle gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini İstanbul ilinde Anadolu yakasında bulunan bir vakıf üniversitesinde öğrenim gören Ebelik öğrencilerinin tümü (N=260) oluşturmuştur. Araştırmada örneklem hesaplaması yapılmayıp, evrenin tamamına ulaşılmaya çalışıldı. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler örnekleme dahil edildi. Araştırmanın örneklemini 2018-2019 eğitim öğretim yılı Temmuz-Eylül ayları arasında Google anket ile online ulaşılabilen, çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 126 ebelik öğrencisi oluşturdu (N=260) (Katılım oranı %48.46).

Veri Toplama Araçları

Öğrenci Bilgi Formu: Çalışmada, veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından literatüre göre hazırlanan (Ergün ve Keskin, 2019; Ersun ve ark., 2012; Kaya ve ark., 2015; Ocak-Aktürk ve ark., 2021) toplam 19 soruluk “Öğrenci Bilgi Formu” kullanıldı. Bu formda 10 soru bölüm tercihi ve mesleğe ilişkin görüşleri ile ilgili, 9 soru ise sosyal medya kullanımları ve sosyal çevreden etkilenme durumları hakkındaki düşünceleri ile ilgiliydi.

Verilerin Toplanması

Etik kurul ve kurum izinlerinin tamamlanmasından sonra, “Öğrenci Bilgi Formu” Google anket veri tabanında oluşturularak öğrencilere e-posta aracılığı ile ulaştırıldı. Anketi eksiksiz dolduran öğrencilerin verileri araştırmaya dahil edildi. Anketlerin doldurulma süresi ortalama 10 dakika idi.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülmesinde çalışmanın yapıldığı Vakıf Üniversitesinin Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar kurulundan etik kurul onayı alındı (25.07.2018, Sayı: E-10840098-604.01.01-30231, Karar no:416). Çalışma öncesinde araştırma için aynı zamanda kurum izni de alındı. Öğrencilere soruların yer aldığı online bağlantının ilk sayfasında araştırmayla ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Çalışmaya katılımın gönüllülük esasına dayanmakta olduğu, kendilerine ait bilgilerin gizli tutulacağı, çalışmanın herhangi bir yerinde araştırmadan çekilebilecekleri, araştırmaya katılıp katılmama durumlarının ders notlarını etkilemeyeceği belirtilmiş, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden “çalışmaya katılmayı onaylıyorum” onam kutucugunu işaretlemeleri istenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 17.0 (Statistical Package for Social Sciences) veri analiz programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde frekans (sayı ve yüzde) değerleri kullanıldı.

BULGULAR

Araştırmaya katılan Ebelik öğrencilerinin; bölümünü seçerken %74.4’ü “kendi istekleri” ile, %14.9’ü “aile”nin etkili olduğunu belirtti. Ebelik öğrencilerinin bölümü tercih etme sebepleri sırasıyla mesleği sevme (%58,5), iş bulma imkânı (%36) ve tavsiye üzerine (%5.5) oldu. %77.7 öğrencinin ebelik mesleğini seçmeden önce bilgi edinmiş olduğu görüldü. Bu bilgileri en çok internet/sosyal medyadan (%42.5) öğrenen öğrenci ebelerin %22.3 ‘sinin ebelik mesleği hakkında bilgi kaynağı olmadığını belirtti. Meslek hakkında bilgi kaynaklarının ise %16’sı “aile ve arkadaşlarından”, %12.8’i “öğretmenlerden”, %5.3’ü “kitap/dergi/gazeteden”, %5.3’i ise bilgi kaynaklarının “sağlık çalışanları” olduğunu ifade etti (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ebelik Bölümü ile İlgili Bilgi Durumları

Araştırmaya katılan öğrencilerin ebelik bölümü ile ilgili bilgi durumları	N	%	
Ebelik bölümü seçiminde etkili olan kişi/kişiler	Kendi isteğimle	94	74.4
	Aile	18	14.9
	Arkadaş	11	7.4
	Öğretmen	3	2.2
Ebelik bölümünü tercih etme sebepleri	Mesleği sevmek	75	58.5
	İş bulma imkânı	43	36
	Tavsiye	8	5.5
Ebelik mesleğini seçmeden önce bilgi sahibi olma	Evet	98	77.7
	Hayır	28	22.3
Ebelik mesleği hakkında bilgi kaynakları	İnternet/Sosyal medya	54	42.5
	Aile	21	16
	Arkadaş	21	16
	Öğretmen	16	12.8
	Kitap/dergi/gazete	7	5.3
	Sağlık çalışanları	7	5.3

Tablo 2. Öğrenci Ebelerin Sosyal Medya Kullanım Durumları

Sosyal medya kullanım durumları	N	%	
Sosyal medya kullanım süresi	3 yıl ve üzeri	106	84.1
	1-2 yıl	13	10.3
	1 yıl altı	7	5.6
Sosyal medya kullanım amacı	Sohbet etmek	75	59.5
	Kişisel bilgi/fotoğraf paylaşımı	33	33.9
	Derslerle ilgili bir konu araştırmak	8	6.3
Sosyal medyaya ayrılan günlük süre	2-3 saat	46	36.5
	4-5 saat	33	26.2
	6 saat üzeri	22	17.4
Sosyal medyaya ayrılan haftalık süre	1-2 gün	99	78.5
	3-4 gün	17	13.4
	Her gün	10	7.9
En çok takip edilen sosyal medya hesapları	Ebe Hürcan Çit	44	34.9
	Ebe Gülten Sakallı	19	15.0
	Ebe Filiz Okumuş	18	14.2
	Ebe Pınar Mallı	16	12.6
	İstanbul Medipol Üniversitesi Ebelik Kulübü	17	13.4
Sosyal ağlara girmek için kullanılan materyal	Akıllı telefon	125	99.2
	Tablet/ Telefon	1	0.8
En çok kullanılan sosyal medya hesabı	Whatsapp	66	52.3
	İnstagram	51	40.4
	Youtube	9	7.3
Sosyal medya kullanım durumları	Ebelik ile ilgili sayfaları takip etme/bilgi verici bulma	88	69.8
	Kendilerine ait blog sayfalarının olması	102	81
	Sosyal medyadaki bilgilere güvenme	116	91.2
	Sosyal medyada ebelik mesleği adına yapılan medya eğlencelerini/capsleri ağır bulma	21	16.7
Sosyal medyayı aktif kullananların mesleki örgütlenmeye olumlu etkisi olduğunu düşünme	Evet	116	92.8
	Hayır	10	7.2

Araştırmaya katılmayı kabul eden ebelik öğrencilerinin %84.1'i sosyal medyayı 3 yıl ve üzeri süredir, %59.5'u "arkadaşları ile sohbet etmek", %33.6'sı "kişisel bilgi ve fotoğraf

paylaşmak" ve %6.3'ü ise "ders ile ilgili konuları araştırmak" amacıyla kullanmaktaydı. Ebelik öğrencileri sosyal medyaya günlük 2-3 saatini (%36.5) ayırmakta ve en çok %34.9 ile "Ebe

Hürcan Çit” sayfasını takip etmekteydi. Öğrenci ebelerin çoğunluğu (%69.8) sosyal medyada ebelik ile ilgili sayfaları takip ederken, bu sayfaların bilgi verici olduğunu düşünmekteydi (%91.2). Sosyal medyada %81 oranında ebelik öğrencilerinin kendilerine ait blog hesapları bulunmaktaydı. Sosyal ağlara giriş yapmak için en çok “akıllı telefon” kullanılırken (%99.2), en çok kullanılan sosyal medya hesabı “Whatsapp” oldu (%52.3). Ebelik öğrencilerinin %16.7’si sosyal medyada “ebelik mesleği adına yapılan medya eğlencelerini/capsleri ağır” bulmaktaydı. Ebelik öğrencilerinin %92.8’i ebelerin sosyal medyayı aktif olarak kullanmasının mesleki örgütlenmeye olumlu yönde etkisi olacağını düşünmekteydi (Tablo 2).

Ebelik öğrencilerinin ebelik bölümüne başladıktan sonra meslek hakkındaki düşünceleri

sırasıyla en fazla ebelik mesleğinin “kutsal bir meslek” (%23) ve “bakış açılarını değiştiren bir meslek” (%32) olduğuydu. Ebelik öğrencilerinin %41.5’i mesleğin olumsuz bir imaja sahip olduğunu ve bu olumsuz imajın nedenlerini sırasıyla; “toplum yargıları” (%51.1), “ebeliğin meslek olarak görülmemesi” (%19.1), “ebelik mesleğinin tam anlamıyla yapılamaması” (%16) ve “çalışan ebelerin olumsuz tavırları” (%10.6) olarak belirlendi. Ebelik öğrencilerinin %76.6’sı “kendilerini mesleğe hazır hissetmediği”ni belirtirken, %90.4’ü “mezun olduktan sonra ebelik mesleğini yapmak istediklerini” ve mezun olduktan sonra ise çalışmak istedikleri alanın sırasıyla %44.7 oranla “hastanede”, %26.6“aile sağlığı merkezinde”, %16 “akademisyen” olarak, %7.4’ü “serbest ebe” olarak ve %5.3 oranla “hastane yönetimi”nde olarak belirlendi (Tablo 3).

Tablo 3: Ebelik Öğrencilerinin Ebelik Bölümüne Başladıktan Sonra Meslek Hakkındaki Düşünceleri

Ebelik öğrencilerinin ebelik bölümüne başladıktan sonra meslek hakkındaki düşünceleri	N	%	
Kutsal bir meslek	29	23	
Samimi ve içten bir meslek	16	13	
Sorumluluğu fazla ve zorluğu olan bir meslek	9	7	
Kendilerine uygun bir meslek	9	7	
Bakış açısını değiştiren bir meslek	40	32	
İş alan seçeneği geniş olan bir meslek	23	19	
<i>Ebelik mesleği imajının olumsuz olduğunu düşünme</i>	Evet	40	41.5
	Hayır	45	46.8
	Fikrim yok	15	11.7
<i>Ebelik mesleğinin olumsuz imaj nedenleri</i>	Toplum yargıları	64	51.1
	Ebeliğin meslek olarak görülmemesi	24	19.1
	Ebelik mesleğinin tam anlamıyla yapılamaması	20	16
	Çalışan ebelerin olumsuz tavırları	13	10.6
	Fikrim yok	5	3.2
Ebelik öğrencilerinin mezuniyet sonrası gelecek durumları			
Kendilerini ebelik mesleğine hazır hissetme	96	76.6	
Mezun olduktan sonra ebelik mesleğini yapmak isteme	113	90.4	
Mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri alan	Hastanede	57	44.7
	Serbest ebelik	9	7.4
	Aile Sağlığı Merkezi	33	26.6
	Akademisyen	21	16
	Hastane yönetimi	6	5.3

Ebelik öğrencilerinin sosyal medyadan etkilenme durumlarını incelendiğinde; %39.4 ‘ü ebelik ile ilgili yapılan capslerden/sosyal medya eğlencelerinden “rahatsız” olduğunu, %31.9 ‘u

ise “kararsız” olduğunu belirtti. Ebelik öğrencilerinin ebelik ile ilgili capsler/sosyal medya eğlencelerine %10.6’sı “üzüldüğünü”, %35.1’i “öfkeli olduğunu” belirtti (Tablo 4).

Tablo 4. Ebelik Öğrencilerinin Sosyal Medyadan Etkilenme Durumları

Ebelik öğrencilerinin sosyal medyadan etkilenme durumları	N	%
Ebelik ile ilgili yapılan capslerden/sosyal medya eğlencelerinden rahatsız olma durumu		
Evet	50	39.4
Hayır	36	28.7
Kararsız	40	31.9
Ebelik ile ilgili capsler/sosyal medya eğlencelerinin etkiledikleri durumlar		
Etkilenmiyorum	59	46.8
Üzülüyorum	13	10.6
Öfkeleniyorum	43	35.1
Caps/sosyal medya eğlencesine göre değişir	12	8.5

TARTIŞMA

Çalışmamızda ebelik öğrencilerinin mesleği tercih etme nedenlerinin sırasıyla “kendi istekleri” ve “aile” etkisi” ile ve tercih nedeninin ise sırasıyla “mesleği sevme”, “iş bulma imkânı” ve “tavsiye üzerine” olduğu belirlendi (Tablo 1). Literatür incelendiğinde ise; meslek tercih nedenlerinde en fazla sırasıyla Demir ve Taşpınar (2021) “iş olanağı yüksek olduğu”, “puanı yettiği için” ve “kendi isteği ile”, Ay ve arkadaşları (2018) “kendi isteğiyle” ve “kolay iş bulma” nedeniyle; Yücel, Tuna ve Yüksel (2017) “iş bulma imkanı”, “idealindeki meslek” olduğu” ve %23 “puanı yettiği için”; Dinç, Cangöl ve Söğüt (2017) “mesleğe ilgi, “iş imkânı” ve “aile isteği” ile, Yurtsal ve arkadaşları (2014) “iş bulma kolaylığı” ve “kendi isteği”, Pınar ve arkadaşları (2013) ise “kendi isteği” ve “kolay iş bulma” ebelik mesleğini seçtiklerini bildirmişlerdir. Bir mesleği isteyerek seçmek; kişinin öğrencilik ve mesleki yaşantısında daha başarılı olmasına, mesleğini benimseyip severek yapmasına, mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmesine, olumlu benlik saygısı oluşturmaya ve profesyonelleşmesi için katkı sağlar. Araştırmamızın bu sonucu literatür ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun kendi istekleriyle ebelik bölümünü tercih etmeleri mesleğin toplum ve gençler tarafından kabul gördüğünü göstermektedir. İş bulma imkânının sağlıkla ilgili bölüm seçmede belirleyici bir etken olduğu görülmektedir. Özel hastanelerin sayısının artması ebe öğrencilerin kamu hastanelerinde çalışmak için yeniden bir sınava girmelerine gerek olmadan çalışma fırsatı sağlayarak iş bulmalarını kolaylaştırmaktadır. İşsizliğin önemli

bir sorun olduğu toplumumuzda bu durum öğrencileri istihdam sorunu olmayan alanlara yönlentmiştir. Literatür verileri çalışmamızdaki sonuçlar ile bu açıdan da uyumluluk göstermektedir.

Çalışmamızda ebelik öğrencilerinin çoğu sosyal medyayı 3 yıl ve üzeri süredir kullanmakta, kullanım amaçları ise sırasıyla “arkadaşları ile sohbet etmek”, “kişisel bilgi/fotoğraf paylaşmak” ve “ders ile ilgili konuları araştırmak” idi. Ebelik öğrencileri sosyal medyaya günlük 2-3 saatini ayırmakta ve en fazla “Ebe Hürcan Çit”in sayfasını takip etmekteydi. Öğrenci ebelerin çoğunluğu sosyal medyada “ebelik ile ilgili sayfalar”ı takip ederken, bu sayfaların “bilgi verici” olduğunu düşünmekteydi. Ebelik öğrencilerinin çoğunun kendilerine ait blogları vardı. Sosyal ağlara giriş yapmak için en çok “akıllı telefon” kullanılırken, en çok kullanılan sosyal medya hesabı “Whatsapp” idi. Ebelik öğrencilerinin %16.7’si sosyal medyada ebelik mesleği adına yapılan medya eğlencelerini/capsleri “ağır” bulmakta, %92.8’i ise sosyal medyayı aktif olarak kullanmanın “mesleki örgütlenmeye olumlu yönde etki”si olacağını düşünmekteydi (Tablo 2). Sosyal ağ siteleri, özellikle üniversite öğrencileri arasında yaygın olarak kullanılmaktadır. Sosyal ağların çoklu kullanıma açık olması, sürekli olarak güncellenmesi, geniş topluluklarla sanal paylaşım olanağı sağlaması, mobil cihazlar aracılığıyla kolay ulaşılması, interaktif bir ortam olması gibi öğrencilere geniş olanaklar tanınması eğitim-öğretim süreçlerini desteklemektedir (Koç ve Karabatak, 2011; Bilen, Ercan ve Gülmez, 2014). Literatürde; Köse, Gencer ve Gezer (2007) öğrencilerin interneti en çok sırasıyla araştırma, elektronik posta, iletişim ve eğlence amaçlı; Ersun ve arkadaşları (2012) araştırma yapmak amacıyla, Swickert ve arkadaşları (2002) e-mail, bilgiye ulaşma ve araştırma amaçlı sosyal medyayı kullandıklarını bildirmiştir (Prasad, 2013). Kaya ve arkadaşları (2015) çalışmasında öğrencilerin interneti ise en fazla araştırma yapmak için kullandıklarını bildirmiştir (%83.2). İngiltere’de Von Muhlen ve Ohno-Machado’nun (2012) sağlık profesyonellerini kapsayan meta-analiz çalışması özellikle tıp öğrencileri ve klinisyenler arasında kişisel nedenler ve bir başvuru kaynağı olarak sosyal medya ve Facebook kullanımının oldukça yaygın olduğunu ortaya koymuştur (Edge, 2017; Koç ve Karabatak, 2011). Kanada’da 2012 yılında Ontario Hemşirelik Koleji hemşirelerin %77’sinin sosyal

medyayı mesleki/kişisel nedenlerle kullandığını ve %54'ü sosyal medyanın mesleki uygulamalar için önemli olduğunu bildirmiştir (Prasad, 2013). Hoşgör ve arkadaşları (2017) üniversite öğrencilerinin akıllı telefon kullanma süresi 4-6 yıl, sosyal medya hesabına sahip olma süresi 4-6 yıl arası, sosyal medya hesabı sayısı 4 ve üzerinde, akıllı telefon üzerinden aktif sosyal medya kullanımı %81.4, günlük sosyal medya kullanım süresi 1-3 saat arası olduğunu bildirmiştir (Hoşgör, Tütüncü, Hoşgör ve Tandoğan, 2017). Hoşgör ve arkadaşları (2017), Gezgin, Hamutoğlu, Gemikonaklı ve Raman (2017) ile Gökler, Aydın, Ünal ve Metintaş (2016) çalışmalarında öğrenciler tarafından en fazla WhatsApp, Instagram ve Facebook sosyal medya hesaplarının kullanıldığını bildirmiştir. Ergün ve Keskin (2019) katılımcıların internette 3-4 saat zaman geçirdiğini, %77.4'ünün araştırma yapmak için interneti kullandığını bildirmiştir. Kartal (2019) ebelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada günlük internet kullanım süresini 4-6 saat, akıllı telefon kullanım amacını bilgi-ödev araştırma ve sosyal ağ amaçlı, sosyal medyada geçirilen sürenin 4-6 saat olarak bildirmiştir. Sosyal medya mesleki gelişim ve birlik için fırsattır aynı zamanda da mesleki örgütlenmeyi kolaylaştıran bir yoldur (Ergün ve Keskin, 2019). Çünkü sosyal medya ile mesleki örgüt ve organizasyonların yöneticilerine kolaylıkla ulaşılmaktadır. Çalışma sonuçlarımız; en sık kullanılan sosyal medya hesabı, interneti kullanım amaçları ve günlük internet kullanım süre ortalamaları açısından literatür ile benzerlik göstermektedir.

Çalışmamızda ebelik öğrencilerinin çoğunun mesleğin olumsuz bir imaja sahip olduğunu ve olumsuz imajın nedenlerinin sırasıyla; “toplum yargıları”, “ebeliğin meslek olarak görülmemesi” olduğu, mezun olduktan sonra “ebelik mesleğini yapmak istediklerini” ve mezun olduktan sonra ise çalışmak istedikleri birimlerin sırasıyla “hastanede”, “aile sağlığı merkezinde”, “akademisyen” ve “serbest ebe” olduğu belirlendi (Tablo 3). Mesleğin bireyi cezbetmesi ve uygulayıcıların hizmet sunmaya istekli olması bir mesleğin en önemli özelliklerindedir (Yücel ve ark., 2017). Literatürde, Ocak-Aktürk ve arkadaşları (2021) öğrencilerin %43'ü ebelik alanında çalışmak istediğini, mezuniyet sonrası %57.8'i kamu hastanesinde, %18.6'sı akademiye çalışmak istediğini, %93.6'sı mesleği severek yapacağına inandığını, “%93'ü meslekten ayrılmayı düşünmediğini” bildirmiştir (Ocak-

Aktürk, Kızılkaya, Çelik ve Yılmaz, 2021). Akyüz ve arkadaşları (2019) her beş öğrenciden birinin bölümü bilinçli tercih ettiği (%79.3) ve yaklaşık her üç öğrenciden birinin de bölüme başlamadan önce mesleğin içeriği hakkında bilgi sahibi olduğunu bildirmiştir (Akyüz, Sarıcam, Yeşil, Karaca-Saydam ve Etki-Genç, 2019). Dinç ve arkadaşları (2017) Öğrencilerin bölüme gelmeden önce %42.5'inin mesleğe ilişkin iyi duygulara sahip olduğunu, bölüme geldikten sonra %47.2'sinin duygu durumunun daha iyiye doğru değiştiği, %74.5'i bölümü seçmeden önce meslek hakkında bilgi aldığı ve toplumun ebeliğe bakış açısını %51.9'u kısmen olumlu olarak bildirmiştir. Yücel ve arkadaşları (2017) ebelik öğrencilerinin %80.8'i bölüme başladıktan sonra sevdiğini, %84.4'ü mesleği severek yapacaklarını, mesleğin toplumsal statüsünün %56.6'sı orta ve %32.9'u kötü düzeyde olduğunu, mezuniyet sonrasında %83.2'si ebe, %13.8'i akademisyen ebe olarak çalışmak istediklerini, %58.3'ü kadın hastalıkları ve doğum hastanesinde ve %34.4'ü doğumhanede çalışmak istediklerini bildirmiştir. Demir ve Taşpınar (2021) %51.8'inin mezun olduktan sonra hastane ya da aile sağlığı merkezlerinde çalışmak istediklerini, %86.4'ü ebelik bölümünde eğitime başladıktan sonra mesleğe bakış açısının olumlu yönde değiştiğini, %54.3'ü mesleki anlamda geleceğe bakış açısının olumlu olduğunu, %64.8'i mesleğin statüsünün yüksek olduğunu, %64.2'sinin mesleğin statüsünün gelecekte daha iyi olacağını düşündüklerini bildirmiştir. Ay ve arkadaşları (2018) öğrencilerden %40.1'inin bölüme başlamadan önce mesleğe bakış açısının kısmen olumlu olduğunu, %68.9'unun ise bölüme başladıktan sonra bakış açısının olumlu olduğunu, %59.6'sının bölümden memnun olup değiştirmek istemediği bildirmiştir. Çalışmada öğrencilerin çoğunluğu mezun olduktan sonra mesleğini yapmak istedikleri, mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin kariyer planı yaptıkları ve ebe olarak çalışmak istedikleri, ebelik mesleğin toplumdaki statüsünün olumsuz olduğunu ve bu görüşlerden etkilendikleri gözlenmiştir. Bu sonuçlar literatür verileri ile uyumludur. Toplumsal bakış açısının ve mesleki statüsünün meslek seçiminde etkisi önemlidir. Bu bağlamda ebelik mesleği ile ilgili toplumda farkındalık oluşturulmalıdır. Mesleği kendi isteği ile seçmek kariyer planı yapma ve meslek hakkında olumlu düşünce geliştirmeyi etkilemektedir. Öğrencilerin mesleği bilerek ve isteyerek seçmelerinin, kariyer planı yapmayı kolaylaştırdığı ve sonuç olarak kariyer planlarının mesleki güdülenmeyi arttırdığı söylenebilir.

Çalışmamızda ebelik öğrencilerinin sosyal medyadan etkilenme durumlarını incelendiğinde; çoğunluğunun ebelik ile ilgili yapılan capslerden/sosyal medya eğlencelerinden “rahatsız” olduğunu, geri kalanların ise “kararsız” olduğunu belirlendi. Ebelik öğrencilerinin ebelik ile ilgili capsler/sosyal medya eğlencelerine çoğunlukla “öfkelenerek” ve “üzülerek” tepki verdiği belirlendi (Tablo 4). Literatürde bu sonuçlar ile ilgili ebelik öğrencilerinin sosyal medya caps/eğlencelerinden etkilenme durumları ile ilgili yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Gelişen teknoloji ile ebelik mesleği ebelik öğrencileri ve ebeler arasında bilgi aktarımına olanak sağlamıştır. Bununla birlikte öğrencilerin sosyal medyaya daha fazla zaman ayırdıklarını ve meslekle ilgili olumsuz paylaşımlardan etkilendikleri görülmektedir. Yaygınlaşan sosyal medya kullanımı ebeler ve öğrenci ebeler arasında yapılan paylaşımlar ebeliğin gelişimi, geçmişten günümüze kadar olan süreçteki ebelik yaklaşımları ve bilgiye erişim gibi farklı amaçlarda olmaktadır. Bu yüzden de bilinçli kullanılması ve doğru bilgiye ulaştırması gerekmektedir. Çalışmamızda ebelik öğrencilerinin internet ortamını etkin kullandıkları ve bu bağlamda sosyal medyanın üzerinden mesleki örgütlenmenin artmasına yarar sağlayacağı görülmektedir. Sosyal medya kullanımı sağlık sorunlarına yönelik ulaşılabilir ve güvenilir kaynaklar sağlarken aynı zamanda ebelerin mesleki savunuculuğunu ve ebelik ilgi alanlarını da geliştirmeyi sağlayabilir. Aynı zamanda ebelik mesleği ile ilgili iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılmasını destekleyebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak çalışmaya katılan öğrencilerin sosyal medyayı aktif kullandığı, ebelik mesleği ile ilgili sosyal çevreden etkilendikleri ve bu çıktılarının mesleğe bakış açılarını değiştirdiği gözlenmiştir. Sosyal medyanın aktif kullanımının mesleki örgütlenmeyi olumlu yönde etkilediği düşüncesi sonuç olarak dikkat çekicidir. Topluma mesaj yaymada etkin bir yöntem olan ve meslektaşlarla bilgi alışveriş ortamını sağlayan sosyal medya ebelik mesleği ve mesleki örgütlenmenin geliştirilmesi açısından önemli bir basamak olarak kullanılmaktadır. Çünkü, sosyal medya platformu mesleki örgüt ve organizasyonların yöneticilerine kolaylıkla ulaşmayı sağlar. Bu bağlamda ebelik mesleğinin daha iyi bir konuma gelebilmesi, toplumun yargılarının değiştirilmesi için sosyal medyanın

bilinçli bir şekilde kullanılması gerektiği eğitimlerle vurgulanmalı, farkındalık oluşturulmalıdır. Sonuçlar doğrultusunda artan sosyal medya kullanımı nedeniyle ebelik eğitimine “sosyal medyanın bilinçli kullanımı” mutlaka eklenmelidir. Bunun için sosyal medya kullanımı ile ilgili karşılaşılabilecekleri olumsuzluklara karşı alınacak önlemler konusunda ve özellikle sosyal medyayı bilinçli kullanma, zaman yönetimi gibi konularda öğrenciler eğitilmelidir. Verilen bu eğitimler sonrasında öğrenciler sosyal medya kullanım rehberleri ile desteklenebilir. Bununla birlikte Türkiye’de ebelerin ve ebelik öğrencilerinin internet ve sosyal medya kullanımlarına yönelik daha çok nitel ve nicel çalışma yapılmasına ihtiyaç vardır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma İstanbul ilinde Anadolu yakasında bulunan bir vakıf üniversitesindeki ebelik öğrencilerine uygulanmış olup sadece bu gruba genellenebilir.

Teşekkür: Verilerin toplama sürecinde verdikleri destekler nedeni ile çalışmaya katılım sağlayan ebelik bölümü öğrencilerine teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee Approval

Araştırma için İstanbul Medipol Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu’ndan etik onayı alınmıştır (Tarih: 25.07.2018 ve Sayı No: E-10840098-604.01.01-30231 / 416)

Yazar Katkısı / Author Contributions

Fikir/Kavram: Y.A., Ö.E.K., N.K.Y; Tasarım: Y.A., Ö.E.K., N.K.Y.; Denetleme/Danışmanlık: Ö.E.K., N.K.Y; Analiz ve/veya Yorum: Y.A., Ö.E.K., N.K.Y; Kaynak Taraması: Y.A., Ö.E.K., N.K.Y; Makalenin Yazımı: Y.A., Ö.E.K., N.K.Y; Eleştirel İnceleme: Ö.E.K., N.K.Y

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek/Financial Disclosure

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadıklarını beyan etmiştir.

KAYNAKLAR

- Akyüz, M. D., Sarıcam, E. S., Yeşil, Y., Karaca-Saydam, B., Etki-Genç, R. (2019). Ebelik öğrencilerinin eğitime ilişkin sorumluluklarının değerlendirilmesi. *Life Sciences*, 14(1), 1-11. doi:10.12739/NWSA.2019.14.1.4B0020
- Apatu, E. J. I., Alperin, M., Miner, K. R., Wiljer, D. A. (2013). Drive Through Web 2.0: An exploration of driving safety promotion on Facebook health promotion practice. *Health Promotion Practice*, 14(1), 88-95. doi:10.1177/1524839911405845
- Atlas, M.C. (2012). Miss Manners for social networking: a new role for medical librarians. *Journal of the Medical Library Association*, 100(4), 239. doi: 10.3163/1536-5050.100.4.004
- Ay, F., Keçe, M., İnci, İ., Alkan, N., Acar, G. (2018). Ebelik öğrencilerinin meslek algıları ve kariyer planlarını etkileyen faktörler. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(2), 74-82.
- Bilen, K., Ercan, O., Gülmez, T. (2014). Sosyal ağların kullanım amacı ve benimsenme süreci. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 115-123.
- Canadian Nurses Association. When Private Becomes Public: *The ethical challenges and opportunities of social media* [Updated: 2012 February]. Erişim Tarihi: 20.06.2019, https://www.cna-aic.ca/~media/cna/page-content/pdf-en/ethics_in_practice_feb_2012_e.pdf?la=en
- Centers For Disease Control and Prevention (CDC, 2012). *The Health Communicator's Social Media Toolkit*. s. 36, https://www.cdc.gov/healthcommunication/toolstemplates/socialmediatoolkit_bm.pdf
- Demir, R., Taşpınar, A. (2021). Ebelik bölümü öğrencilerinin ebelik mesleğine bakış açıları ve gelecekte beklenenleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(3), 466-478. doi:10.46237/amusbfd.780528.
- Demiray, A., Çakar, M., Açıl A., İlaslan, N., Savaş-Yücel, T. (2019). Hemşirelerin hayatında sosyal medyanın yeri. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 134-138 doi:10.33631/duzcesbed.55592.
- Dinç, A., Cangöl, E., Söğüt, S. (2017). Ebelik öğrencilerinin mesleki tercih hakkında düşünceleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 15-23.
- Edge, W. (2017). Nursing professionalism: impact of social media use among nursing students. *Journal of Healthcare Communications*, 2(3), 1-3. doi: 10.4172/2472-1654.100068
- Ergün, G., Keskin, B. (2019). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin mesleki örgütlenmede sosyal medya kullanım özelliklerinin belirlenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2), 190-195. doi: 10.31067/0.2018.80
- Erkul, R. E. (2009). Sosyal medya araçlarının (Web 2.0) kamu hizmetleri ve uygulamalarında kullanılabilirliği. *Türkiye Bilişim Derneği Bilişim Dergisi*, (116), 96-101.
- Ersun, A., Köze, B. Ş., Muslu, G., Beytut, D., Başbakkal, Z., Conk, Z., (2012). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde internet kullanımı ile sosyal destek sistemi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Florance Nigtingale Hemşirelik Dergisi*, 20(2), 86-92.
- George, D. R., Rovniak, L.S., Kraschnewski, J. L. (2013). Dangers and opportunities for social media in medicine. *Clinical Obstetrics and Gynecology*, 56(3), 453-62. doi:10.1097/GRF.0b013e318297dc38
- Gezgin, D. M., Hamutoğlu N. B., Gemikonaklı, O., Raman, I. (2017). Social networks users: fear of missing out in preservice teachers. *Journal of Education and Practice*, 8(17), 156-168.
- Gökler, M. E., Aydın, R., Ünal, E., Metintaş, S. (2016). Sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17 (Ek1): 52-59.
- Hoşgör, H., Tütüncü, S. K., Hoşgör, D. G., Tandoğan, Ö. (2017). Üniversite öğrencileri arasında sosyal medyadaki gelişmeleri kaçırma korkusu yaygınlığının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Academic Value Studies*, 3(17), 213-223.
- Internet World Stats. Internet Users in the World: Distribution by World Regions [Internet]. 2012. Erişim Tarihi: 20.06.2019, <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>
- Jones, C., Hayter, M. (2013). Social media use by nurses and midwives: a 'recipe for disaster' or a 'force for good'? *Journal of Clinical Nursing*, 22(11-12), 1495-6. doi: 10.1111/jocn.12239
- Kartal, Y. A. (2019). Ebelik öğrencilerinin mobil telefon yoksunluğu korkusu ile sosyal destek algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 308-312 308. doi: 10.34087/cbusbed.600130.
- Kaya, H., Turan, N., Hasoğlu, Ö., Güre, Ö., Arslanova, E., Elmas, G. (2015). Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin sosyal ağ sitelerini kullanma amacı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 40, 16-31.

- Koç, M., Karabatak, M. (2012). Sosyal ağların öğrenciler üzerindeki etkisinin veri madenciliği kullanılarak incelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7 (1), 155-164.
- Köse, S., Gencer, A.S., Gezer K. (2007). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin bilgisayar ve internet kullanımına yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 44-54.
- Marnocha, S., Marnocha, M. R., Pilliow, T. (2015). Unprofessional content posted online among nursing students. *Nurse Educator*; 40(3), 119–23. doi: 10.1097/NNE.0000000000000123.
- Mendi, B. (2015). Sağlık iletişiminde sosyal medya kullanımı: Dünyadaki ve Türkiye'deki uygulamalar. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11(44), 275-90.
- Mert-Karadaş, M., Koç, G., Sayar, G., Şahin, S., Sevgi, T. (2021). Öğrenci hemşirelerin sosyal medya kullanımı, kullanım amaçları ve etik boyutu. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(1), 11-21.
- National Council State Boards of Nursing. *A Nurse's Guide to Social Media* [Updated: 2018 June]. Erişim Tarihi: 20.06.2019, https://www.ncsbn.org/NCsBN_SocialMedia.pdf
- National Council of State Boards of Nursing. *A nurse's guide to the use Nurses Association of New Brunswick. Practice Guideline: Ethical and Responsible Use of Social Media Technologies* [Updated: 2017 July]. Erişim Tarihi:20.06.2019, http://www.nanb.nb.ca/media/resource/NANB-PracticeGuidelineEthical_and_ResponsibleSocialMedia-August2017-E.pdf
- Ocak-Aktürk, S., Kızılkaya, T., Çelik, M., Yılmaz, T. (2021). Ebelik bölümü son sınıf öğrencilerinin mesleki aidiyet düzeyleri ve etkileyen faktörler: kesitsel bir çalışma. *Ebelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1):23-33.
- Pınar, Ş., Cesur, B., Duran, Ö., Güler, E., Üstün, Z., Abak, G. (2013). Ebelik öğrencilerinin mesleki profesyonellikleri ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 8(23), 1-19.
- Prasad, B. (2013). Social media, health care, and social networking. *Gastrointestinal Endoscopy*, 77 (3), 492-495. doi: 10.1016/j.gie.2012.10.026
- TBMM Bilişim ve İnternet Araştırma Komisyonu. BİAK 2013 Raporu. Erişim tarihi: 20.06.2019, https://www.tbmm.gov.tr/arastirma_komisyonlari/bili_sim_internet/docs/rapor_ozeti.pdf.
- Utlu, N. (2016). Hastane ortamında hemşirelerin etik yaklaşımı ve etik ikilemler. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(29), 17-35.
- We are social (2017). *Digital in 2017 global overview*. Erişim Tarihi:20.06.2019, <https://wearesocial.com/special-reports/digital-in-2017-global-overview>
- We Are Social and Hootsuite, “*Digital in 2017 Global Overview*”, 2017. Erişim Tarihi: 20.06.2019, <https://wearesocial.com/sg/blog/2017/01/digital-in-2017-global-overview/>
- Yurtsal, Z.B., Biçer, S., Duran, Ö., Şahin, A., Arslan, M., Yavrucu, Ö.K. (2014). Sağlık bilimleri fakültesi ebeklik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin mesleğe ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 15-25.
- Yücel, U., Tuna, N., Yüksel, E. (2017). Ebeklik öğrencilerinin meslek ile ilgili görüşlerinin ve mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri kurumların değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 69-76.